

Tai jau mūsų tautos istorijos puslapis. Šį paminklą Griškabūdyje, Šakių r., dar 1991 m. gegužės 6 d. pašventino tuometinis Griškabūdžio parapijos klebonas kun. Vytautas Užkuraitis. Pastatytas jis iš suaukotų lėšų. Vietos gyventojų iniciatyva, daugiausiai netoliese gyvenusio vyskupo Juozapo Preikšo brolio Jono ir jo žmonos Birutės, talkinant žuvusiųjų giminaičiams, vietos gyventojams, buvo sutvarkyta išniekinta aplinka, išvalytas šiukšlynas, pasodinti ažuoliukai. Pagamintos paminklinės lentos, kuriose iškaltos žuvusiųjų pavardės (išsamiau apie tai žr. 9–10 p.).

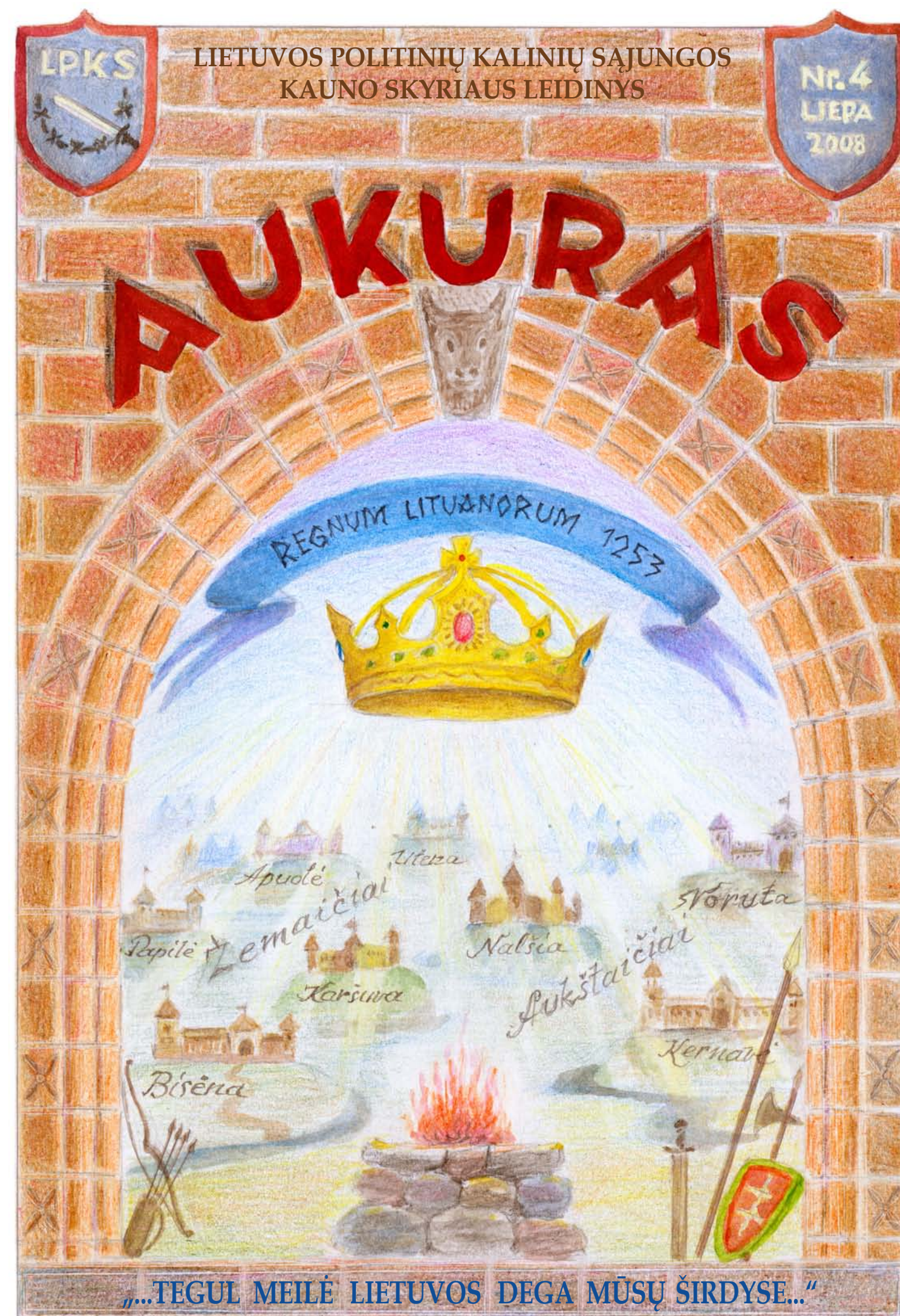
Kazlų Rūdos savivaldybės Katinų kaime, prie Jono Kleizos-Žalvario žūties vietoje pastatyto paminklo dažnai lankosi buvę politiniai kaliniai.

Šis paminklas stovi Kaugonių geležinkelio stotelėje (Kaišiadorių r.). Ant jo užrašyta: „Kovoti už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę iš šios stotelės 1944 m. kartu su bendraminčiais išėjo Didžiosios Kovos apygardos įkūrėjas Jonas Misiūnas-Žalias Velnias“. Paminklo fundatorius – AB „Lietuvos geležinkeliai“.

Genocido aukų memorialas Lazdijų r. Žmonės dar mena Dainavos apygardos partizanus, kurių garbei pastatytas šis paminklas – Antaną Majauską-Pabėgėlį, Vladą Misiūną-Bijūną, Vytautą Kalvinską-Nevėžį, Juozą Vailionį-Bedalį, žuvusius 1950 m. rugsėjo 15 d. Barčiūnų kaime, taip pat tos pačios apygardos ir Šarūno rinktinės vadą Juozą Gegužį-Diemedį, Bronių Šalaševičių-Žilvitį, štabo narį Bolių Vailionį-Narsuolį, štabo narį Algirdą Salinį-Skirmantą, Gediminą Urmanavičių-Pavasarį bei Stasį Krukonį-Žvaigždikį, kurie žuvo 1951 m. rugsėjo 27 d. Bestraigiškės miške. Amžina jiems garbė.

Mindaugo Lietuva

Jau žiloje senovėje gyvenimas šeimomis (kunigaikštystėmis) susiskaldžiusias lietuvių šeimas vertė gintis ar pulti. Puolė Rusios kunigaikščiai, kaimynai iš vakarų, rytų ir šiaurės. Reikėjo jungtis bendrai kovai. Nors XI a. pradžioje išniręs iš amžių glūdumos ir minėtas Lietuvos vardas dingsta, tačiau valstybė kuriasi, vienijasi. Iš savo tarpo renkami vadai, kurie turėjo organizuoti teritorijų gynimą.

XIII a. pavojingiausi mūsų kaimynai buvo Volinės kunigaikštystė ir kalavijuočių ordinas. Sunku buvo kovoti dviem frontais, tad 1219 m. su rytų kaimynas sudaryta taikos sutartis. Tuo laiku Lietuva - tai penkios kunigaikštystės, 21 kunigaikštis. Vyresniaisiais minimi Živinbudas, Daujotas, jo brolis Viligaila, Dausprungas ir jo brolis Mindaugas. Pasinaudoję šia sutartimi, jie siaubė kalavijuočių ordino pavergtas sritis. Neįstengę paimti tvirtų ordino pilių, lietuviai nukreipė savo galybę į rusų žemes.

Tuo metu iškyla kunigaikštis Mindaugas. Žinoma, kad 1236 m. Volinės kunigaikštis derėjosi su Mindaugu, kaip visos Lietuvos valdovu. Nežinoma, kokios Lietuvos srities kunigaikščiu buvo Mindaugas, valdžią perėmęs iš savo tėvo. Pašalinęs kitus pretendentes, tarp jų ir savo brolius, jis tampa Lietuvos valdovu.

Per 1248-1252 m. karus Livonijos ordinas tapo pavojingiausiu Lietuvos priešu, be to, nepasitenkinimą kėlė Volinė-Haličas. Kryžiuočiai pajungė prūsus, nusitaikė ir į Lietuvą. Tada Mindaugas su Livonijos magistru susitarė, kad jis apsikrikštys, perleis ordinui dalį žemių mainais į karaliaus karūną. Taip 1251 m. apsikrikštijęs Mindaugas tampa krikščioniškos Lietuvos valdovu, mūsų šalį pripažįsta Vakarų Europa. 1253 m. liepos 6 d. jis vainikuojamas Lietuvos karaliumi, gauna popiežiaus globą.

Jau 1255 m. Mindaugas gavo popiežiaus Aleksandro IV leidimą vainikuoti karaliumi savo sūnų Vaišegalą. Tačiau iškilo kliūtis: Vaišegala buvo Naugarduko valdovas, norėjo būti stačiatikiu. Nors motina Morta ir pats Mindaugas tam priešinosi, Vaišegala atsisakė ne tik siūlomos karūnos, bet ir pasitraukia į vienuolyną.

Mindaugas sumaniai tvarkė valstybės reikalus. Kariavo pietuose ir rytuose, o jo ordinui perduoti žemaičiai nepasidavė vergovei. Treniotos vadovaujami, jie laimi mūšį prie Durbės (1260 m.). Mindaugo, kaip karvedžio, laimėjimai susiję su mūšiais prieš Livoniją (1250 m.), Haličą (1244-1245 m.), totorius (1244-1245 m.). Mindaugo kantriai dėtos plytos į valstybingumo rūmus ne tik apgynė nuo išorės priešų Žemaitiją ir Aukštaitiją, bet tapo skydu nuo įsiveržimų į Lenkiją bei Rusiją, išgelbėjo juos nuo vokiečių ir mongolų jungo.

Mindaugas buvo vienintelis Lietuvos karalius, jis sugebėjo sukurti ir stiprinti mūsų valstybę. Atiduokime jam deramą pagarbą, nes jis Lietuvos valstybingumo pradininkas.

D.G.

Anelė Masiokienė

PABŪKI PRIE MANĖS

Pabūki prie manės, kai man sunku,
Juk aš našlaitė, skriaudžiama visų,
Aš augau be sesučių ir tėvų,
Tik tau vienai suprasti nesunku.

Pabūki prie manės, kai skleidžias pumpurai,
Padangėje jau virva vyturiai,
Prašydo šlaituose žibuoklių marios,
Tik su tavim man taip ramu ir gera.

Pabūki prie manės, kai vasara šilta,
Ir saulė šviečia meilę skleisdama.
Jau kvepia šieno pradalgė pirma,
Lakštingala savąja trelė svaigdama.

Pabūki prie manės, kai jau pirma šalna
Nudažo pievas ir laukus gelsva spalva.
Apsnigo tavo plaukus žydinti šarma,
Tad pasidžiaukim rudenėjančia diena.

Pabūki prie manės, prie siaučiančios pūgos,
Aplinkui šalta ir nyku vidur žiemos.
Tik prie tavęs jutau tą meilę aš mamos tikros,
Dėkinga būsiu, kol širdis mana plasnos...

Eilėraščiai apie Tėvynę

Jonas Aistis

Katarsis

Aš tik tau visas širdies gelmes atversiu,
Kaip aš niekad, kaip aš niekam nesakau.
Nusiplauk nekruvinos aukos katarsiu,
Mano, žodžio kruvina auka.

Nesu niekad niekam sakęs šito,
Šito niekam pasakyti negaliu:
Žodis – žiedas pumpure nuvytęs,
Jis numiršta į pasaulį pakeliui.

Tujen niekam nebuvai širdies atvėręs,
Tujen šito nesuprasi niekuomet –
Tau smulkiom stiklų šukelėm žėri
Aukšto skliauto nemarioji klaikuma.

Netelpa many, tai veržias dėkingumas,
Nežinau aš pats, aš pats dėl ko,
O taip trokštu visas tapti dūmais
Ir sutirpti kruvinoj aukoj,

Kad tik tau kentėti nebereiktų
To paties gyvenimo – kančios:
Trupučiuką džiaugsmo sopuliu suteikti
Ir į tavo širdį pereit nejučiom...

Tai aš tau ant aukuro padėjau širdį –
Gal nė netikėsi, kad jinai gyva?!
Nenorėjau niekad aš tavęs nugirdyt,
O tiktai norėjau palytėt tave!

Paverstą į vyną mano kraują gersi
Ir mane pajusi širdyje, giliai,
Taip nusivalysi tu aukos katarsiu,
O ištikęs skausmas greit tave apleis!
Kaunas, 1934.3.20

* * *

Vienas kraujo lašas būt tave nuplovęs,
O varge jo vieno tu pasigedai,
Nors stiprybę sėmėm iš didžios senovės –
Liko netesėti mūsų pažadai...

Vienų vienas žodis būt tave apgynęs,
Bet varge jo vieno tu pasigedai,
Nors visi žadėjom mirti už tėvynę –
Liko netesėti mūsų pažadai...
Thompson, 1948.1.13

Bernardas Brazdžionis

Šaukiu aš tautą

Šaukiu aš tautą, GPU užguitą
Ir blaškomą it rudenio lapus,
Į naują vieškelį, į naują buitį,
Kur niekad šiaurūs vėjai neužpūs.

Šaukiu lietuvių burtis prie lietuvio
Ir gyva širdį prie gyvos širdies,
Kad tamsiame vidurnakty nežuvę
Pakiltų rytmečiui gyventi ir žydėt!

Iš sutemų, iš prieblandų išeikit,
Uždekit naują ugnį širdyse,
Vergams palikit vargo naktį klaikią! –
Šaukiu aš, jūsų protėvių dvasia.

Šaukiu aš tautą, žemės pėdoj gyvą
Ir vyturėlio rytmečio maldoj,
Ir žydinčią, kaip žydinčių alyvų
Panemunių sodybose žiedai.

Šaukiu pavasario pilkų vagų artoją, –
Tegu lig saulės kyla jo daina.
Tegu laukai, tegu miškai kartoja:
„Gana tulžies, gana mirties, gana!..“

Šaukiu aš darbo rankų milijonus
Įsupt naujam darbymečiui varpus,
Į naujo džiaugsmo klėtis, naujo darbo kluonus,
Ne kalinio namus, ne liūnus, ne kapus.

Šaukiu vardu aš jūsų vargo žemės,
Balsu piliakalnių, ir pievų, ir miškų:
Nekeršykit, kad karštos kraujo dėmės
Nekristų prakeiksmu ant jės vaikų!..

Šaukiu iš amžių: Ateities nevertas,
Kas dabarties nedrįso tautai nešt,
Kas posūnių žaizdas, širdy atvertas,
Išdegino liepsna veidmainiškos ugnies.

Šaukiu balsu tėvų dievų ramovės
Ir jūsų krikšto atgaila šviesia:
– Stovėkit amžiais čia tvirti, kaip saulė stovi! –
Šaukiu aš, jūsų protėvių dvasia.

1941 m.

AUKURAS NR. 4

ISSN 1822-9301

Leidėjas: Lietuvos politinių kalinių sąjungos Kauno skyrius. Sąjungos kodas 190730217.

Adresas: Laisvės al. 39, LT-44309, Kaunas 8-37-209335; 8-676-27801. Elektroninis adresas: laisve@kovas.gjb.net

Redakcinė grupė: Sigitas Grigaitis, Gediminas Dobkevičius, Aldona Juškevičienė, Anelė Kupstienė, Antanas Ruškys, Augustinas Švenčionis, Algimantas Urbštas, Antanas Vaičiūnas. Numerio redaktorius Stanislovas Abromavičius.

Straipsnių turinys gali nesutapti su redakcijos nuomone. Leidinys neperiodinis, išeina kas 2-3 mėnesiai.

„Aukurą“ skaitykite Lietuvos Respublikos Seimo tinklapyje:

<http://www3.lrs.lt/docs2/ILWKMWAM.PDF>

Rankraščiai negražinami, pateiktos nuotraukos, autoriui pageidaujant – gražinamos.

Viršelės Algimanto URBŠTO.

Spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“

„Aukurą“ galima įsigyti Kaune, Laisvės al. 39 veikiančiame knygynėlyje, arba LPKS Kauno skyriaus būstinėje. Nusipirkti spaudos kioskuose ar užsiprenumeruoti „Aukurą“ kol kas nėra galimybės. Jį taip pat galima skaityti internete, Lietuvos Respublikos Seimo svetainėje.